

ŽENSKI SVET

1938 · LETO · XVI

APRIL S. E.: MALA ŽENSKA ANTANTA · META KOREN. ŠTUDENTKA VIDA · ERNA MUSER: OČETU · MARJA TRATNIK: LE JADRAJMO ZA NJIM! · STANA VINŠEK: MARTA · OTILIJA ŠPUR: BILI SVA SAMI · ANKETA MAŠA SLAVŠEVA: DVE PLESNI PRIREDITVI · M. HIRSCHFELD — J. K.: MORALNI PRESTOPEK · A. V.: ČEPRAV DALEČ, SO VENDAR Z NAMI · ZLATA PIRNAT: POKLICNA ŽENA V FRANCIJI · KRITIKE IN POROČILA · OBZORNIK PRILOGE: NAŠ DOM, MODNA PRILOGA, KROJNA POLA

*Zjutraj seveda,
posebno pa zvečer:*

Chlorodont zobna pasta

*Vesele
Velikonočne
praznike*

*želimo vsem svojim
cenjenim odjemalcem*

A. & E. Skabernè, Ljubljana

Priporočamo zadnje modne novosti / Poseben oddelek za
notranjo opremo, linolej, zavese i. t. d.

Ženski Svet izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina za list z gospodinjstvo prilogo „Naš dom“, modno prilogo ter krojno polo z ročnimi deli znaša din 64.—, polletna din 33.—, četrletna din 17.—. Posamezna številka din 6.—. Sam list s prilogo „Naš dom“ din 40.—, same priloge din 48.—. Za Italijo Lit. 24.—, posamezna številka Lit. 2.50; za ostalo inozemstvo din 85.—. Rač. pošt. hran. v Ljubljani št. 14004. Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ul. 12/II. Tel. 32-80 Izdaja Konzorcij Ženski Svet v Ljubljani. Za konzorcij in uredništvo odgovorna Milka Martelanc.
Tiska tiskarna Veit in drug, družba z o. z., Vir, p. Domžale (Predstavnik P. Veit, Vir).

Slika na naslovni strani: Katarina Ivanović, srbska slikarica (1811 ali 1819—1882), avtoportret.

Mala ženska antanta

Razstava slikarskih, kiparskih in arhitektonskih del umetnic iz
Čehoslovaške, Rumunije in Jugoslavije v Ljubljani

S. E.

Mala ženska antanta je bila osnovana maja 1925 v Rimu o priliki kongresa Internacionalne alianse za žensko volilno pravico. Na tem kongresu so bile zbrane največje feministke iz Grčije, Romunije, Poljske, Čehoslovaške in Jugoslavije kot delegatke ženskih feminističnih organizacij (iz Jugoslavije delegatke Ženskega pokreta). Sklenile so osnovati zvezo «Žensko malo antanto», ki ji je bil namen in cilj sodelovanje žen vseh članic nove zveze v vprašanih, ki se tičejo osvoboditve in zaščite žene v pravnem smislu, dela na socialnem, gospodarskem, kulturnem in nacionalnem polju ter predvsem dela za mir.

Program MŽA je bil v glavnem sledeč:

- 1.) Izvojevati ženam držav MŽA vse politične pravice.
- 2.) Boriti se za izenačenje vseh pravic žene s pravicami moža.
- 3.) Delati na to, da se že dosežene pravice izvajajo.
- 4.) Boriti se za ozdravljenje političnih metod.
- 5.) Zaščititi ženo pred raznimi načini izrabljanja.
- 6.) Pomagati ženam, da dobe dostop do vseh, tudi najvišjih služb.
- 7.) Zaščititi mater in otroka.
- 8.) Boriti se za načelo enake morale in delati na to, da se dvigne pojmovanje morale pri ženi in pri možu.
- 9.) Odstranjevati vse vzroke za neslogo med državami, članicami MŽA. Boriti se za mir in prijateljske odnose med vsemi narodi na svetu.

Podpisnice programa nove zveze niso bile le članice držav, ki tvorijo politično Malo antanto, t. j. Čehoslovaško, Rumunijo in Jugoslavijo. — MŽA je imela namen, združiti v ozkem sodelovanju žene vseh držav Vzhodne Evrope. (Prvotno so se ji pridružile tudi Bolgarke, a so zaradi prilik v svoji državi takoj odstopile).

Prvi kongres MŽA se je vršil že leta 1925. v Bukarešti, drugi 1924 v Beogradu. Ob tej priliki je bila organizirana v Beogradu razstava ročnih del iz držav MŽA. Jugoslovanski del razstave je bil razširjen v toliko, da so bila tu razstavljena tudi slikarska in kiparska dela umetnic in pa dela književnic in novinarok. — Kongres iz leta 1924. je bil prvi internacionalni ženski kongres v Jugoslaviji.

Po nadaljnjih kongresih — 1925 v Atenah, 1927 v Pragi in 1929 v Varšavi — je nastal v delovanju MŽA nekaj zastoj, dokler niso predsednice nacionalnih ženskih zvez iz Jugoslavije, Čehoslovaške in Rumunije na sestanku 1934 v Parizu sklenile, da naj se nadaljuje delo MŽA v njihovih državah, ki so bile članice politične Male antante.

Po tem je program dela postal nekoliko ožji in obstoja v težnji po zblizanju žen vseh treh narodov, po medsebojni podpori v važnih akcijah in po trajnem političnem in kulturnem sodelovanju vseh treh držav.

*

Letošnja potujoča razstava slikarskih, kiparskih in arhitektonskih del umetnic je prvo delo v programu reorganizirane MŽA. Zamisel za to razstavo je prišla od

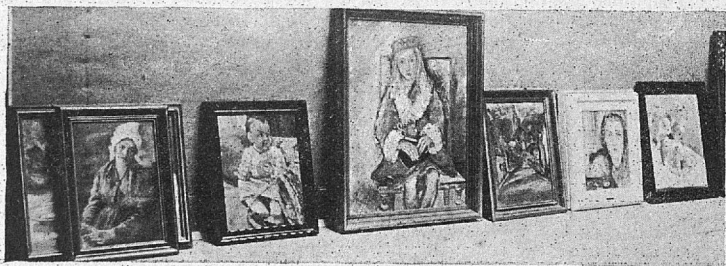
Čehinj, kjer je bila njena iniciatorka senatorka ga. Franta Plaminková. — Razstava likovnih umetnin je za spoznavanje med narodi najbolj primerna. Saj govori umetnina sama in tu se razumejo narodi brez besed.

Iz Beograda in Zagreba je prišla razstava v Ljubljano in je bila tu odprta od 6. do 20. marca t. l.

Nekatera dela hrvaških in srbskih umetnic

K otvoritvi razstave v Ljubljani so prihitele tudi znane feministke in javne delavke, članice MŽA iz Prage, Beograda, Zagreba ter umetnice iz Zagreba in Sušaka. — Razstavo je otvoril ban dravske banovine g. dr. Marko Natlačen z lepim govorom o pomenu umetnosti za zблиževanje narodov. — Na čast gostom in našim umetnicam so bile nato v prvih dneh po otvoritvi razstave razne prireditve (kosilo na banovini, pri ge. županji, čajanka pri g. češkoslovaškem konzulu, izlet na Bled, čajanka dravske sekcije JZZ, slavnostna opera, itd.).

Nekatere slovenske slike na razstavi

Razstava sama je v Ljubljani dosegla lep moralen in tudi gmoten uspeh. (Oceno o umetniški strani razstave prinesemo v prihodnji številki.) Obisk razstave s 1450 obiskovalci, med katerimi je bilo zlasti mnogo mladine pod vodstvom profesorjev, je zdaleč presegal število obiskovalcev v drugih mestih. — Na razstavi je bilo prodanih 5 del slovenskih umetnic.

Slovenija je pokazala, da zna ceniti ženo v njenem umetniškem delovanju. Pokazala je tudi, da ji je osnovna misel Male ženske antante, misel sodelovanja in vzajemne pomoči držav Male antante blizu. V teh dneh bliže kot kdaj poprej.

Študentka Vida

Meta Koren

(Odlomek)

Ob osmih zjutraj sva s Katjo gotovi.

Z aktovko pod pazduho stopam proti tiskarni. Katja je legla, da se vsaj malo naspi. Ob dvanajstih me čaka na univerzi.

«Živijo!»

Joža, tovariš z univerze, stoji pred menoj.

«Kaj si spet krokala?» me vprašuje.

«Vsa zelena si v obraz. In tvoje oči . . . no, veš kaj!»

Tovariš Joža je dober in iskren fant. Poznam ga. Vkljub temu me njegova opazka jezi. Če me je pred dnevi videl z dvema tovarišema in Ernino v «Emonski kleti», še ni treba misliti, da vedno zahajam tja. Sicer pa . . .

«Kaj pa te brigajo moje krokarije? Adijo!»

Brez besede se Joža okrene. Samo v njegovih očeh zablisne hudomušen smehljaj.

Prav za prav bi ga ne smela žaliti. Nič hudega ni mislil . . . S svojo opombo mi je samo nehote vrnil milo za drago. Pred tednom sem ga v seminarju vpricho tovarišev spravila v zadrego z vprašanjem, ali ga zebe in se boji, da bi zmrznil, ko sedi s plaščem v zakurjeni sobi. Tovariši so se na moje vprašanje na glas zasmjali. Samo on se ni smejal takrat. Po predavanju mi je kot v šali zaupal, da nosi plašč le, ker njegove edine hlače na zadnji plati niso več take, kot bi morale biti.

«Saj veš . . . Tako se ne sme hoditi okoli. Prvič je s tem morala, naša visoka morala v nevarnosti . . . Drugič: univerza je kraj, kamor imajo dostop samo dostojni ljudje. Človek v raztrganimi hlačami pa je običajno sila dvomljiv tip.»

Sram me je bilo. Za njegovim šaljivim tonom se je skrivala bolečina. Smejala sva se, toda obema je bilo takrat hudo.

Popoldne sem doma njegovim hlačam, kolikor se je pač dalo, vrnila moralo. Dostojnost — za dostojnost so bile preveč oguljene in tu se ni dalo več pomagati.

Tovariš Joža, ne bodi hud!

*

Tik pred dvanajsto stopim v pisarno ravnatelja tiskarne, da mi izplača honorar.

«Vidite, tako je . . . Hm . . .» prične gospod ravnatelj.

«Vaša korektura . . . Zelo mi je žal. Toda sami pogledjte . . . To vam plačam. Toda za naprej . . .»

Gledam svojo korekturo, ki jo je za menoj še nekdo korigiral. Poleg mojih s črnimol napravljenih korektur je še vse polno rdečih. Celo moje korekture so ponekod popravljene. Gledam in poslušam ravnateljev glas, pa razumem samo tu pa tam kako besedo.

. . . ugled tiskarne . . . saj veste . . . konkurenca in . . .

Tudi strani, ki jih je korigirala Katja, so polne rdečila . . . niso nič boljše od mojih.

«Da, da . . .», jecljam in zardevam.

Gledam petdeset dinarjev, ki jih je položil gospod ravnatelj na mizo tik predme.

Honorar! Sem ga mar zaslužila? Da, krvavo zaslužila. Vso noč, lačna in v mrazu . . . Ne, korektura je zanič. To je dejstvo. Ta denar mi vkljub vsemu ne pripada . . . ne pripada . . .

Toda Katja ... čaka na univerzi in niti dinarja nimava več ... In jutri in pojutrišnjem ...

Na vogalu stopim v prvo drogerijo in si za petnajst dinarjev kupim pudra in rdečila. Za petnajst dinarjev dobiš sicer že pri «Slamiču» kosilo, toda od tega edinega kosila ne dobiš rdečih lic in ustnice so še vedno vse blede ... Šminka in puder pa zalezeta vsaj za mesec dni ...

Tovariš Joža! Zdaj me poglej! Nič več niso moje ustnice vse bele in moj obraz ... Dobra krinka, ne? Samo ... tovariš Joža ... v oči mi ne poglej. Oči se ne dajo šminkati.

Popoldne mi izroči hčerka dr. X-a kuverto s sto dinarji. Toda zdaj me ta denar nič več ne veseli. Utrujena sem ... Do smrti utrujena. Legla bi nekam na tračnice in počakala na prvi vlak. Samo trenutna, fizična bolečina in potem ... Velik, neskončen nič in praznota.

*

Po dveh letih sem šla zopet v gledališče. S Katjo sva si hoteli ogledati «Beraško opero».

V gledališču sva dobili tovarišici z univerze, Ernina in Miro. Bili sta v družbi Nikolaja in Petra, ki ju poznam le na videz. Po gledališču nas vse skupaj povabi Frnina na «šnops», ki ji ga je pred dnevi poslala teta z Dolenjskega — za čaj.

Zdaj smo zbrani v njeni ozki sobici. Ernina in Mira sedita pri peči in o nečem živahno debatirata. Nikolaj je zajahal stol sredi sobe in se zdaj šali s Katjo, ki sedi na preprogi, s hrbtno naslonjena na omaro, ker Ernina pač ne premore več kot troje stolov in Katja noče prisesti na posteljo, kjer se midva s Petrom prerekava o načinu bratovščine ... Poljub? — Ne. Da ... Seveda da. Katja naju noče motiti.

Žganje na mizi je skoraj nedotaknjeno. Vkljub temu je v nas vsch neka neobičajna razigranost. «Beraška opera» nas je menda zajela ...

«Vida, povej mi kaj o sebi.» Petrove oči se smehljaje ozirajo vame.

«Povem? Kaj?»

Saj nimam prav nič zanimivega povedati, Peter. Zgodbo o sebi? Saj ni zanimiva. Takih klavnih zgodb je na tisoče in vse so si med seboj močno enake.

«Ne. Ničesar ti ne povem. Zdaj ne, danes ne, Peter.»

«Zakaj ne, Vida?» Še vedno se smehljajo njegove oči in še vedno vprašujejo.

«Morda ti nekoč povem, samo danes ne, Peter. Pusti ...»

Mislím na Marijo in na njeno pismo, ki ga je pred dnevi pisala Ernini. Panonsko blato, šivo in ogabno in gosi, cela tropa gosi sredi tega blata. In od jutra do večera mora biti s svojo varovanko. Še spita skupaj v isti sobi. Niti trenutek ni sama. In razven nje nima nikogar tu, s komer bi se razgovorila. Še knjig nima ... in nobenega človeka ... Samo zvečer včasih, za zastiralom, da ne moti luč njene male učence, piše svojim tovarišicam pisma in včasih napiše kako pesem. Pesem o panonskem blatu, o samoti, o tem, kako se ji upira to življenje, ki ni življenje, in o goseh, ki se kopljejo v težkem, rumenem blatu sredi vasi. V tem blatu se bo morda nekoč tudi zadušila njena mladost, piše. Nič posebnega ... Kdaj pa je še bilo kaj posebnega, če nekje nekdo pogine? ... Nič posebnega — toda resnično, tako prokleta resnično ... Ljudem pa se še danes hoče pravljic in ne pesmi, kakršne piše Marija, temveč dobrih, lepih, čudovitih in nemogočih zgodb, kakor se meni danes hoče Petrovih toplih dlani.

Zapreš oči in za kratek trenutek pozabiš na vse. Na to, da si prav za prav tudi tu v Ljubljani v najglobljem kotičku svoje notranjosti močno osamljen, da ...

Pozabiš ... in čutiš samo tople dlani. Peter! Ne žalostnih zgodb. Danes ne. Saj jih je bilo dovolj včeraj in predvčerajšnjim in jih bo dovolj jutri in pojutrišnjem.

Poljubi me! Enkrat, dvakrat ... trikrat ... stokrat; da pozabim ...

*

Mira sloni nad odprto knjigo. Dobro sem opazila, da ni čitala, ko sem vstopila. Zelo je zamišljena. In poslednje čase je tako molčča in bleda. Kaj je z njo?

«Na, upam, da nisi pogrešala knjige?» jo vprašam in položim knjigo, ki mi jo je pred mesecem posodila, na mizo.

«Ne, nisem. Želiš morda še katero? In hočeš čaja? Prehlajena si . . .», pravi. ko sliši moj kašelj. Da, res sem zadnje dni nekoliko prehlajena. Pa to ni nič hudega.

Toda, kaj je zadnje čase njej?

Med tem, ko kuha Mira na špiritnem kuhlalniku čaj, si med njenimi knjigami na polici izbiram knjigo, ki je še nisem čitala.

«Na, Vida!» In postavi skodelico čaja na mizo.

«In ti?»

«Ne bom . . . ne prija mi,» odgovarja. «Čakaj, takoj. Ta smrad po špiritu . . . neznošno . . .»

Gledam jo. Njen blede obraz je še za spoznanje prebledel.

«Kaj ti je? Slabo? Po duhu od špirta?»

Mira!

Težka slutnja se plazi vame. Morda? Za boga, saj ne more, saj ne sme biti res!

Mira sede na posteljo. Njena postava je sklonjena kakor pod težkim bremenom. Oči upira v tla, njen obraz pa je še vedno ves bel. Poskuša se smehljati, da bi me pomirila, pa se ji ne posreči.

Obe molčiva.

Naj jo vprašam? Saj nimam nikake pravice do skrivnosti, ki jo teži. Vendar . . .

Preko Mirinih lic se potoči dvoje solz, dvoje drobnih solz, kakor bi ju bilo sram, da sta se pred tujim človekom prikradli iz oči. Potočita se preko lic, mimo kota ustnic, ki si še vedno krčevito prizadevajo, da bi se smehljale.

«Mira, povej! Tovarišici sva,» čisto počasi stopim do nje. Tedaj ne more več vzdržati. Skrije obraz v dlani in tiho zajoka . . .

*

Ležim v postelji. Večer je. Položila sem roki pod glavo in strmim v temo in prisluškujem deževnim kapljam, ki rahlo udarjajo na stekla na oknih in mislim na Miro.

Kaj res ni drugega izhoda?

On, njen fant, študira v Brnu in ničesar nima razven banovinskih štipendij in od doma mu pošiljajo dvesto dinarjev. S tem se jedva prebije. Z njo je prav tako.

Da, saj bi se nazadnje lahko poročila. Toda kako bo potem končala študije? Pa to ni najhujše. Če opusti študij, ali bo dobila službo, s katero bi se lahko preživljala ona in otrok, ki se je zavedla, da ga nosi v sebi? Če bi bila sama od doma, bi morala doma imeti služkinjo. Torej bi morala zaslužiti za tri. Misel na tako zaposlenje visi v zraku, docela v zraku . . . Bi ga dala v rejo, dokler ne dokonča študij in ne dobita zaposlenja ona in on, njen fant? — Kaj bi v tem primeru imela ona od otroka in otrok od nje? Morda bi tako življenje trajalo leta. Nič, prav nič . . . Samo življenje bi mu dala. Tuji ljudje bi se ukvarjali z njim, med tem ko bi sama morala iti v službo. In bodočnost? Kakšno bodočnost lahko nudi svojemu otroku?

Da, saj ima morda prav Mira, ko pravi, da je nesmiselno imeti otroka, če mu ničesar ne moreš nuditi, če mu ničesar ne moreš dati, razen golega življenja . . . In vendar se vse to, kar je sklenila storiti, človeku upira, strašno upira. Vem, da se tudi njej upira . . .

Kaj ni nobenega izhoda?

Vprašujem in moje misli vse vročične iščejo odgovora. Vprašujem po sedanjo-sti. Pa se mesto odgovora prikaže Mirin beli obraz, Katjini strgani podplati . . . In bodočnost? — Ko diplomiraš, te čaka kakor Marijo panonsko blato, v katerem se počasi, vkljub vsemu upiranju zadušiš.

In nenadoma se mi zazdi, da je tudi vse to okoli mene, da je sredina, v kateri živim, kakor ogabna, gosta in sluzava panonska cesta.

In kakor tisto neskončno in nepregledno panonsko blato je tudi ta naša «zlata» sto in tisočkrat opevana in sto in tisočkrat prokleta mladost.

*

Skozi drevored hitim proti ulici, v kateri stanuje Mira. Večer je. Veje kostanjev v drevoredu drhte v vetru z juga. Drhte, kakor v pričakovanju . . . Kmalu bo pomlad . . . Lepa, živa pomlad . . . In za nas? Pomlad . . .

Mira leži v postelji. Njen obraz je bolj bel kot blazina, na kateri počiva njena glava. Samo široko odprte oči žare.

Gledam njene široko odprte oči in vem, da se je zgodilo, kar bi se ne smelo zgoditi in kar se je vendar moralo zgoditi. Rada bi ji rekla kar koli, da bi vsaj za hip izginil iz njenih oči izraz strašne bolečine. Toda niti ene besede ne morem najti, ker za tako bolečino ni besedi. Samo dejanja. Zagrebem si prste v dlani spričo tega spoznanja in iz onemoglosti, ker nisem mogla ničesar storiti, da bi se to, kar se je moralo, ne zgodilo, da bi se vse to, kar se v tisočih in tisočih primerih dogaja, nikoli več ne zgodilo . . .

Ne morem prenesti izraza v Mirinih očeh. S pogledom, uprtim v tla, kakor bi tudi na meni ležala krivda za to bolečino, stopim počasi k njeni postelji.

«Si kaj želiš, Mira?»

«Ne, hvala; nič.»

«Naj ti kaj čitam?»

«Ne, samo z enim mi lahko ustrežeš. Sedi k mizi in če hočeš, čitaj. Samo . . . molči.»

Sedim pri mizi in prelistavam neko knjigo, previdno, da bi šum papirja ne motil tišine v sobi.

Včasih pogledam Miro. Docela negibno leži v postelji. Oči ima zaprte. Toda ne spi. Dobro čutim, da ne spi . . . Potem spet previdno listam dalje . . .

«Bi hotela nekaj pisati mesto mene, Vida?»

«Da, seveda . . . rada.»

Iz miznice vzamem papir, pripravim kuverto in črnilo in čakam. Mira molči.

«Kaj in komu naj pišem?»

Čez čas spregovori, počasi in utrujeno:

«Piši mu, kako je z menoj. — Ničesar še ne ve. Veš, zdaj bi tako rada, da bi . . . da bi bil tu.»

«Kaj mu nisi pisala?»

«Nisem.»

Presenečeno jo pogledam.

«Saj je imel tudi on, tvoj fant, pravico odločiti o tem. Misliš, da ne?»

«Seveda. Toda . . . saj bi se na stvari nič ne izpremenilo . . . Da, imel je pravico. Zamolčala sem mu z neko pravico, kot so mi s to «neko pravico» vzeli otroka. Nič se ni dalo izpremeniti . . . tudi on bi ne mogel ničesar izpremeniti . . . Govorili sva že o tem. Ničesar nima. Samo motilo bi ga morda pri študiju, nič drugega . . .»

Tiho in počasi, tako počai, da boli, se trgajo besede iz nje.

«In veš, tako hladna se mi zde pisma, ki jih je pisal, odkar se je zopet vrnil v Brno . . .»

Mira si položi roki pod glavo in za hip premolkne.

«Najbrže študira in nima časa . . . nima časa . . .»

Čutim, kako ji je težko. Rada bi ji nekaj rekla. Toda kaj, kaj naj ji rečem? Ničesar ne vem . . . Koti njenih ustnic drgečejo, krčevito drgečejo.

«Ves ta čas sem čakala, da bi me z eno samo besedo vprašal, kako je z menoj. Saj bi lahko mislil, da morda ne bo vse v redu. Tako pa . . .»

Znova premolkne in strmi v strop.

«Ti ne veš, . . . vse to trpljenje bi bilo veliko lažje, vse to notranje trpljenje, ki človeku vse noči ne da spati . . . Tudi zaradi te edine besede mu nisem hotela pisati. Saj je vseeno . . .»

V sobi je tišina. Samo od časa do časa rahlo zaškripajo oknice, v katere se zaletava veter z juga.

Tako bedasta je lahko samo ženska, razmišljam, da zaradi take muhavosti, kot je ena sama beseda, eno samo vprašanje, prevzame vse duševne, telesne in gmotne nevarnosti nase. Menda se nikoli ne bomo izpametovale . . .

«Kaj naj mu napišem, Mira?»

«Napišeš? Nič . . . nič mu ni treba pisati . . . Nekoč mu morda sama napišem, povem. Zdaj ne . . . zdaj ne.»

V tišini, ki je znova zavladala v sobi, se sliši zopet samo tiho škripanje oknic.

«Vida, saj nisi huda . . . veš . . . pojdi. Pusti me samo. Rada bi bila sama.»

«Da, pojdem. V kavarno. Nazaj grede se oglasim pri tebi. Smem? Morda boš kaj potrebovala.»

«Da . . . Samo pojdi!»

*

V kavarni se stisnem v ložo in poskušam čitati, toda ne morem. Naslonim se na mehko naslonjalo in zaprem oči. Poslušam godbo. Mehka je, kakor je mehak veter z juga, ki se zapleta v kostonjeve veje. Človek bi se predal tej godbi, kakor bi se predal toplemu, božajočemu vetru. Zaprl bi oči in pustil, da te boža kakor topla, mehka roka in bi pozabil na vse, prav na vse.

Mahoma imam občutek, da me nekdo opazuje. Odprem oči.

Oho, saj tamle v nasprotni loži ob oknu sedi Peter! Že dolgo ga nisem videla. Poleg njega sedi v lepi večerni obleki mlado plavalasok deklet. Najbrž sta prišla iz gledališča ali s kakega koncerta. Zdaj sedita tam in Peter dekletu nekaj živahno pripoveduje. Pri tem gledata drug drugega in se smehljata.

O Peter!

Z dlanmi si zakrijem oči, da ne vidim, kako se drug drugemu smehljata . . . Ne vem zakaj, toda njun smeh me boli.

Hipoma, morda v eni sami stotinki pa me obide spoznanje.

Vse te dneve, ko sem tavalala okoli po ulicah, ko sem za poslednje dinarje sedela v kavarni, sem vedno nezavedno iskala in pričakovala le Petra. Zakaj? Saj se jedva poznava . . .

Kako bedasto. Zdaj sedi tam in se smehlja plavalasemu dekletu. Mene pa je sram mojega pričakovanja in neumnega, smešnega iskanja. Le kako sem mogla?

Peter me je po tistem večeru pri Ernini, ko sva pila bratovščino, tri ali štirikrat spremljal do doma, Natanko se spominjam zadnjega večera. Spremlil me je do hiše in hotel, da se pred vrati še malo pogovarjava. Toda mene je mrzilo. Ves dan je deževalo in bila sem docela premražena. Kakor v šali sem mu povedala, da imam raztrgane podplate in da mi je hladno.

«Ne veš, koliko ljubša in bližja si mi s tem», mi je takrat rekel in se smehljaj.

Ta mala laž, ki me je takrat tako zelo veselila, me zdaj toliko bolj boli.

Ona blondinka je lepa in lepo oblečena. Najbrž ni nikoli poznala raztrganih podplatov in nikoli nikomur ne govori o njih. No da, dekleta, ki govorijo svojim spremljevalcem o strganih podplatih, so dolgočasna. Fantom se hoče ljubezni.

Tudi meni se hoče ljubezni. Toda jaz ne morem preko strganih podplatov, preko obnošene obleke . . . Strgan podplat je življenjsko vprašanje kakor kruh, kakor delo, kakor glad. Tudi s strganim podplatom znaš ljubiti, ali ne? Ali pa je zate samo delo in znova delo, ob katerem ne moreš živeti?

Za bogal! Meni se hoče tudi ljubezni in ne samo dela!

Plavalaso dekle me gleda. Njen obraz je šminkan kakor moj. Toda njej šminka pristoja. Na mojem obrazu pa je spričo obnošene obleke in strganih podplatov kakor maska, klovenska maska. Na mojem obrazu je smešna, bedasta, kakor je bedasta in smešna želja po toplih rokah, kakor je bedast in blazen ta topli veter z juga.

*

Na univerzi me čaka pismo. Ne vem, čemu vedno pregledujem na deski v avli imena tistih, ki jih pri vratarju čaka pošta. Saj si z nikomer ne dopisujem že ves čas, kar sem tu. Kdo bi mi pisal?

Mama. Pismo od mame. Čitam njeno pismo, napisano z veliko, okorno pisavo. Mama redko piše, njeni prsti so otrdeli od dela . . .

Draga hčerka!

Tako smo v skrbeh zate, ko nič ne pišeš. Si zdrava? Upamo, da si zdrava, kakor smo tudi mi, hvala Bogu, samo Ivan je še vedno nekam nervozen in slab. Saj veš. Od takrat se ni nič kaj popravil. Tako me skrbi. Ampak oče je tako vesel, da študiraš. Vedno govori o tem, kako bo, ko doštudiraš in dobiš službo. Prva v vsej naši rodbini si, ki študira na univerzi. Na to je oče vedno tako ponosen, saj ga poznaš . . .

Prebiram pismo in hudo mi je. Če bi ne bila tu, v avli in bi ne bilo tovarišev okoli mene, bi se naslonila na steno in zajakala na glas . . .

Ko bi vedela mama, kako živim tu . . . in oče, da prihajam na univerzo samo še opoldne . . .

«Pravi, kadar bo zmogel, ti bo rad poslal nekaj denarja. Veliko ne bo zmogel, saj veš, kako živimo. Tudi jaz bi rada, vem, da ti je težko sami se preživljati v mestu in zraven še študirati . . . Toda zdaj ne zmoremo in najbrže še dolgo ne bomo zmogli. Še vedno odplačujemo dolg.»

Da, dolg . . . Brat se je tri mesece zdravil na Golniku. Vsak mesec zdravljenja je stal več, kakor znašajo očetovi mesečni dohodki. Če bi bili očetovi dohodki večji, bi meni ne bilo treba . . . Če bi bili višji bi tudi brat ne obolel. Vedno smo morali samo stiskati. Pri vsaki, še tako potrebni stvari. Oče bi mi rad poslal . . . Če bi . . .

Zdaj morda leži na oguljeni otomani v kuhinji, stiska glavo v dlani in razmišlja, kdaj bo poplačal dolg, ko že preje nismo mogli shajati . . . Stiska glavo v dlani kakor takrat, ko je zvedel, da mu je obolel edini sin . . . Zdaj mu je morda v edino veselje, da ima v hiši studenta, ki hodi na univerzo, ki bo nekoč nekaj pomenil, ki bo morda napravil celo doktorat, ki bo . . .

Za boga, oče! Ko bi vedel . . . da se v takem pasjem, prokletem življenju, kot ga moram živeti jaz, nikoli ne da dokopati do diplome . . .

«Oče je tako ponosen nate . . .»

Kako to boli . . .

Nekoč dokončam. Moram! Zaradi tebe, oče, zaradi sebe, zaradi nas vseh. Moram!!!

*

Zdaj je že pomlad. Čudovita, živa in cvetoča pomlad . . .

S knjigo pod pazduho hodiva z Miro po Tivoliju in se smehljava cvetočemu bezgu. Nič več ni tiste napetosti v meni, tiste bolne prenapetosti, kot takrat pred tedni. Zdaj sem se že izlizala iz najhujšega. Samo Mirin nasmeh je še včasih zamišljen in moji čevlji so še vedno obnošeni. Toda iz najhujšega sem vem. Tudi študiram . . .

Pomlad je . . . Čutim bolj, kot kdaj koli, da je nekje tudi zame pomlad. Če mi je ne bodo dali, si jo bom vzela, sama, sama s svojimi mladimi rokami si jo bom vzela, ker je moja, ker mi pripada, ker imam kot vsak drug mlad človek pravico do nje, kakor imam pravico do kruha, do vsega, do življenja . . .

Očetu

Erna Muser

Slučajno se mi je pogled ustavil
na devetnajstem, tvojem smrtnem dnevu,
pa je srce vzdrhtelo v starem gnevu:
mladosti nisi srečne mi napravil.

Vse do takrat, v dneh mladega življenja,
bila sem eno samo trepetanje,
en sam ogromen strah, samo čakanje,
kdaj in kako že konec bo trpljenja.

Usodne stene smrt ni porušila,
le tvoja težka, pozna bolečina
človeško revno stvar mi je odkrila.

Ne tvoja smrt, le tvoje zadnje ure
— samota globlja, kot jo mrtvi spijo —
po sedmih letih še grenko bolijo.

Le jadrajmo za njim!

Marja Tratnik

V mojo sobo nikoli ne posije sonce. Jaz pa vendarle vidim skozi okno, kdaj je zunaj lep dan. Takrat grem rada ven. Hodim po cestah in gledam ljudi, ki jim je videti, da so omikani in prijazni. Ugibam, kaj je kdo in če bi njegov obraz ostal tak, kakršnega sem pravkar videla, ako bi ga obiskala doma ali v pisarni, in bi mu povedala, da iščem službe. Zakaj še noben človek, ki sem ga prišla prosit, da bi mi tako ali tako pomagal dobiti službo, ni imel takega obraza, kakršne vidim na cesti. Kdaj pa kdaj se naključni, da se ozre vame gospod, ki ga takole po svoje študiram. Pogled je navadno čudno in grdo začuden. Mene pa je sram, da bi se najrajši vdrla v tla. Prav mi je, kaj pa zijam v moške na cesti, se oštevam in sama nase jezna gledam v prazno.

V tem ko hitim naprej, se zopet zbistrim in ker sije sonce, si pravim, da se bom že še namerila na človeka, ki je ali ravnatelj, ali predsednik, ali šef in ki me ne bo odpravil kar tako. Dozdaj me je res odslovil jako nebrizno še vsak, ki mu tiče reči ravnatelj ali podobno. Zgodilo se je tudi, da mi je neki ugleden gospod rekel: «Vselej se ustrašim, kadar me pride kdo prosit službe.» Verjamem, da je težko gledati žalostne obraze. Zase mislim, da ne puščam sledov v spominu raznih gospodov, ki jim hodim napotovat v urade. Čeprav mi je hudo, se vendar potrudim, da se poslovim tako, kot sem bila v boljših časih vajena iti z obiskov trgovskega značaja.

Sonce sije in greje in jaz premišljuje, kam bi še šla ponujat naprodaj voljo do dela. Ako srečam znanega človeka, mu v prvo povem, kako da je z menoj; v drugo pa ga prosim, naj mi imenuje koga od gospodov, ki imajo v pridobitnem svetu kaj veljave. In če mi iz kakršnega koli nagiba ustreže, opravi čimprej to ljubo dolžnost do sebe, da grem v prôsnje obiske. Grem, kamor mi kaže pot upanje in ugotovim, da so gospodje, ki pri njih krošnjarij s svojimi vednostmi, izvečine okusno oblečeni in domala vsi lepega vedenja. Nato grem spet na cesto, ker mi ne kaže drugega. Preden odidem, si nekateri zapišejo moj naslov. Ondan mi je neki zelo spoštovan gospod celo zares pisal, da me je zaman priporočil drugemu ravna-

telju. Tiste dopisnice sem bila silno vesela, četudi se je samo svetila in ni bila zlato. Človeku, ki je prišel pod nič, pač dobro dé malce ljubeznivosti.

Postopam po cesti in sonce sije name. Lotevajo se me skrbi, a jih odženem in tiščim svojo, da je na svetu lepo. Pričnem se igrati z željami in gledam mikavne reči v izložbah. Lepe so in rada jih gledam, čeprav jih ne morem kupiti. Kaj bi izbrala zase? Zmoti me tudi sodoben fantič, ki mi pravi: «Doma nas je enajst, pa nobeden nič ne zasluži.» Verjamem in grem naprej, ne da bi mu kaj dala. Res nimam, čeprav imam na sebi še dokaj lep plašč.

Merim ceste in ne štejem korakov. V srcu imam odsij toplih sončnih žarkov in že me ne zazebe niti tedaj, če zaidem v senco. Prav res, da mi ni hudo, ker me ne pozdravi davni znanec, ki je hkrati zaradi svojega premoženja upoštevanja vreden trgovec. Ko me je še poznal, me je mimogrede ustavil na cesti in jaz sem mu povedala, da sem zašla v stiske. Od tistih mal me niti s pogledom ne ošine, če se srečava.

A to mene ne peče, temu se zlahka smejem. Na soncu je vseeno lepo, čeprav mi je upanje že neštetokrat šlo po vodi in sem se že neštetokrat žalostna vrnila v svojo sobo z oknom na severno stran, da bi sama prebila pust večer in se domislila česa za jutrišnji dan. Kakor vem in znam ajatutajam skrbi in kujem načrte — včera, danes in jutri. In vmes lovim v srce zlati in srebrni sij daljnega upanja.

Marta

Stana Vinšek

Vse svoje dni sem rada pomagála,
postregla, žejne napojila, lačnim jesti dala,
veselje svoje z vsakomur delila,
s srcá sem žalostne potolážila.

Sedaj ko samó drobec vsega dela,
ki sem sejala ga, bi rada žela —
pa vidim, da mi zemlja ni rodila,
da zame ni nobena cvetka vzknila,
da zame le beseda je ostala:
«Marija si je boljši del izbrala.»

Bili sva sami*

Otilija Špur

Sami sva bili tisto noč z materjo. Neznosna mi je bila tema v sobi, še bolj pa tišina, v kateri je mati pritajeno jokala. Mislila je, da spim, pa saj me je morala slišati, kako sem se nemirno prevračala na trdem ležišču, postlanem s koruznim perušjem.

Pozno je že moralo biti, ko sem zaspala. Zdi se mi, da sem sanjala.

Kakor da je zrasla iz zemlje, je stala nenadoma pred mano žena, oblečena v borno črno obleko, ki je bila na prsih široko odprta. Tam je bilo srce, trije beli, nežni cvetovi in desetero mečev ga je krasilo.

Glej to srce, ki sem ga dala drugim . . .

Nisem mogla zakričati, ne izpregovoriti, da bi jo vprašala, komu ga je dala in kako naj zaelim rane v njem.

Kakor srce majke božje, — sem pomislila. Prikazen pa je govorila. O treh cvetovih in o deseterih mečih. «Prvi cvet — moje prvo dete, ki je umrlo v poldugem

* Ta črtica je prvi pisateljski poskus preprostega kmečkega dekleta.

letu. Prvi meč — moje drugo dete. Nedavno sem jo obiskala, svojo najstarejšo hčer, poročeno tam pod gluhim vznožjem Pohorja ... Videla sem tisto ogabno ljubosumje z ene in druge strani; zaprosilo je vame četrto lačnih ustec, osmero ne-bogljenih rok se je iztegnilo za kruhom, ki sem ga prinesla.

Drugi meč — moj sin, ki je pozabil na božjo zapoved: Posvečuj praznik. Pa saj ni on kriv, krivi so ljudje, ki so zrušili to, kar sem zgradila jaz v njegovih otroških letih.

Tretji meč — hči, poročena nekje daleč na Hrvaškem, v velikem, brezčutnem mestu. Kakor nema žival je vprežena v trdo delo iz noči v noč, brez počitka in brez rozvedrila.

Drugi cvet pod mečem — drugi otrok, ki je umrl. In naslednji meč — hčerka onstran morja, v črni redovniški obleki. Pa ta ni moja največja bolečina. Danes boli samo tale, sedmi meč, moj sedmi otrok, ki bo moja smrt ... » Žena je zajokala, planila sem pokoncu in zadela sem ob mater, ki se je z glasnim jokom zrušila na moje ležišče.

Prižgala sem luč in ji prinesla vode. Bili sva sami, tako strašno sami.

«Pokrij me ... zebe me ... » je zastokala.

Pokrila sem jo in poslušati sem morala njene pretrgane stavke, ki jih je brez zveze ponavljala sliki mrtvega očeta, ki je visela nad ležiščem.

«Zakaj si me pustil samo ... s temi križi ... samo jaz moram trpeti ... saj so tudi tvoji ... »

«Naj vam skuham čaja?» — sem vprašala boječe. Ni me slišala. Bledla je kar naprej:

«Kam naj se skrijem? ... Ha, kako šepetajo za mano ... to je njena mati ... Mati tiste ... Naženi jo, mi pravijo in se hinavsko režijo. Ali ji nisi mati? ... Pre-povej ji tako življenje! ... Zavreči jo, ker sem ji mati ... »

Takrat sem začela vpiti. Ne vem, odkod sem vzela toliko moči.

«Ne boste je zavrgli, mati! ... Ali ni Kristus rekel farizejem: Kdo izmed vas si upa vreči kamen na to ženo, ki jo imenujete prešušnico? ... Ona pa ni taka ... Ona ni kriva ... ljudje ... ne boste je zapodili! ... »

Stresala sem jo za roko, ki je bila vročična.

«Sami so jo umazali ... oblatili ... in zdaj hočejo, da jim jo vržeš pod noge, hinavci ... »

Popila je čaj in se pomirila. Vso noč sva se pogovarjali. Nisva bili več mati in hči, temveč dve ubogi ženi, ki razkrivata druga drugi svoje bolečine.

Govorila je mirno in ta mir mi je paral srce:

«Ne, nihče mi ne poreče; naj danes ostanem doma ... ni mi treba več brati krompirja ali žeti koruzinja, tu imaš malo mleka in kruha, pa ostani doma in se odpočij ... saj si preslaba ... »

In jaz ... ne, jaz ji ne morem pomagati, saj sem že od rojstva samo — dekla.

Anketa o ženski volilni pravici

(Odgovore na anketo bomo objavljali ne glede na to, ali se z njimi strinjamo ali ne, in zanje ne odgovarjamo.)

III.

Odgovarjam na poziv v Vašem listu (februar 1938) «Ali ste za žensko volilno pravico ali proti njej in zakaj?»

O potrebi ženske volilne pravice se je pri nas že mnogo govorilo in pisalo, pa je do danes le še nimamo. Zakaj? Najbrže zato, ker je ostalo večinoma le še pri besedah, namesto pri dejanjih. To dejstvo me tako razvema, da se mi zdi, da je že v samem

vprašanju «Ali ste za volilno pravico ali proti njej?», nekakšna zaostalost, nekakšna počasnost. Naj mi uredništvo oprostí to opazko. Vsaka žena, ki razume to vprašanje, mora odgovoriti brez oklevanja in daljšega pomisleka: *Hočem volilno pravico, ker mi ista kot enakovredni državljanki v polnem obsegu in s pravico pripada, ker mi je naša državna ustava ne zabranjuje in ker pojmem v enakopravnosti moža in žene resnično demokracijo.* Vsi pomisleki o posledicah pridobljene splošne in enake volilne pravice so ob tem odgovoru odveč, enako vsa razglabljanja za in proti njej. Vprašanje ženske volilne pravice moramo poenostaviti, ne pa komplicirati. Tako stališče bi morale zavzeti enodusno vse državljanke, če so politično po svojih ali pa morda moževih nazorih straukarsko porazdeljene ali neopredeljene. Današnja žena tudi po nepotrebnem še plaho povprašuje politične voditelje, ali so za žensko volilno pravico ali proti. Čemu? Odgovor leži na dlani že v zreli samozavesti današnje razgledane žene. Zato: *pozovimo žene vseh struj, da postavimo skupno samostojno neodvisno akcijo za žensko volilno pravico.* Iz tega stališča naslovimo spomenico na kraljevsko vlado in zbirajmo podpise državljanek, s katerimi potrdimo in podkrepimo svojo zahtevo. Istočasno naj se sestavijo v tem akcijskem odboru predavanja o politični vzgoji žene, ki naj se razmnože in sistematično uporabijo po vsej državi. Pri obstoječih političnih strankah zahtevajmo, da naj ustanove v svojih odborih ženske odseke in da naj skrbе s strankinimi sredstvi za politično vzgojo žene. Pozvati moramo njihove voditelje, da podajo javno izjavo o svojem stališču do tega vprašanja. Organizirano in glasno moramo nastopati na vseh političnih shodih in zborovanjih in manifestirati za žensko volilno pravico. Zahtevati moramo izpopolnitev zakona o mestnih občinah v enakem pravcu. Pomislek, da bi ne imele v današnjem času sposobnih žená za politično delo, nas ne sme težiti. Zasedovanje našega javnega življenja odpira nam ženam najbolje vpogled v obstoječo zmedo in istočasno tudi drami naše razumevanje za politične aktualnosti in potrebe. Saj nas krivice političnih napak zadevajo v vsakdanjem življenju. Ob vsem tem dozorevamo in se nazorno šolamo. Brezpravne zborujemo, demonstriramo, manifestiramo, vlagamo resolucije, prosimo, zahtevamo, opozarjamo, čakamo leta in leta, da se kak drobec milostno odkruši za nas. Temu ponižanju mora biti konec. — Da navedem le zadnji slučaj! Naš politični tisk, javni glas politike, žonglira z zaslužnimi ženami, jih izrablja kot lutke za svoje politične mahinacije. Me te liste sprejemamo in čitamo ter tako pogrešeno mislimo, da smo dejansko brez moči. Brez moči smo pa le zato, ker svojih sil ne združimo.

Želim, da bi razpisana anketa v polnem obsegu uspela in izzvenela v en sam skupen klic, v skupno zahtevo: oblasti, dajte nam, ženam, čimpreje to, kar nam po vsej pravici pripada! Želim pa tudi to, da bi po zaključku ankete vse žene združeno pristopile k delu in pod krovom, ki bi nikomur ne zabranjeval iz katerega koli ozira sodelovanje. V akcijski odbor povabimo tudi može, ki soglašajo z nami. Če uspemo, bo po vsem tem naša prva naloga, da se izkažemo spretno in vestne čuvarice svojih pravic in da se pridružimo najkonstruktivnejši politični smeri.

V Ljubljani, 15. februarja 1938.

Minka Krofta.

(Popolnoma se strinjamo z gornjim pismom. Anketa se nam je zdela potrebna, ker še ne «razume vsaka žena tega vprašanja». Op ur.)

IV.

Vprašate nas, če smo za žensko volilno pravico ali ne.

Na to vprašanje odgovarjam: Vse ženske bi se morale boriti za volilno pravico. Zakaj, če imamo pravico do dela, nimamo pa pravice odločati v javnem življenju. Nujno je, da se socialni in pravni položaj žene izboljša. Tudi na vzgojo mladine bi se moralo polagati več pažnje. Marsikaj bi bilo bolje rešeno v prid žene, če bi odločale ženske.

Žena šoferja.

V.

Čedalje bolj vidim, kako potrebna bi bila ženska volilna pravica. Če bi žene imele volilno pravico, bi tudi imele svoje kandidatkinje v parlamentu. Te žene bi gotovo bolj resno gledale na socialna vprašanja žene.

Služkinje bi preje prišle do novega poselskega reda. Ali pa bi se vsaj stari izvajal, ker se sedaj v mnogih primerih krši. Dekleta bi dobile prepotrebno šolo. Dobile bi zaščito nezakonske matere. Prostitutkam bi dali dela. Odpadlo bi to njih večno romanje iz zapora na cesto. Nadalje bi preje dobili novo bolnišnico.

Imam veliko takih primerov, ki kričijo po potrebi ženske volilne pravice.

Ma. Ko., zasebnica, Ljubljana.

VI.

Ko sem čitala v Vašem cenjenem listu o vprašanju ženske volilne pravice, izjavim takole:

Bolj malo žena je, katere ne bi čutile potrebe, da bi tudi one sodelovale v javnem življenju, saj če so za vse drugo sposobne, mislim, da bi bile večinoma tudi za to, toliko kot moški.

Če pomislimo, koliko prav žene trpijo in se žrtvujejo za narod in državo, ko rodijo in vzgajajo otroke. Vkljub temu so zaničevane in ponižane in nimajo nobene pravice sodelovati v javnem življenju.

Marija in Ciril Pezdir. Marija in Franc Kavčnik.

VII.

Tudi delavke čimdalje bolj čutimo potrebo po ženski volilni pravici. Imele bi kandidatke v parlamentu, ki bi gotovo bolj vestno zagovarjale socialno zakonodajo. Ravno žena je tista, ki najbolj čuti pomanjkanje pravega prehrano družine. Posebno danes, ko se nam že priborjene pravice na vseh koncih kršijo.

Imamo že desetletja zakon o dečjih zavetiščih v obratu. N. pr. da mora podjetje, v katerem je zaposlenih nad 100 delavk, katere imajo 25 otrok, skrbeti v obratu za zavetišče in oskrbo otrok za tisti čas, ko je mati zaposlena v obratu. In to se še danes nikjer v naši državi ne izvaja, ker nimamo možnosti, da bi ta zakon žene proučile in zahtevale, ker nam je vsaka borba za pravice onemogočena.

Gotovo bi bilo preje rešeno vprašanje splošne bolnišnice. Še bolj pa nam je potrebna porodnišnica. Marsikatere proletarska mati je prikrajšana ravno pri porodu, ker ne dobi mesta v porodnišnici, če ni priporočena od kakršne koli strani. Marsikatere je morala žrtvovati svoje zdravje in še celo življenje zaradi pomanjkanja prostora in prepoznega sprejema v bolnišnico.

Sodelovale bi pri sklepanju novih zakonov. Slišale smo, da se ravnokar snuje zakon, ki omejuje poročenim ženam službo z izgovorom, da pri tem trpi vzgoja otrok. In ravno proletarska mati dobro ve, da vzgoja ni taka, kakršna bi morala biti. Ampak tega ni ona kriva, ki z dneva v dan gara, da pomaga vzdrževati družino. Krive so razmere, v katerih živimo. Mar smo me krive, da imajo n. pr. sezonski delavci tri dinarje na uro? To ni niti v času sezonske zaposlitve dovolj za preživetje. Nobena izmed nas ne hodi v tovarno zaradi lepšega. Res je, da je vzgoja pomanjkljiva, in najdejo se ljudje, ki to kritizirajo. Nihče pa nas ne vpraša, s čim homo hranile svoje otroke. Lahko je vzeti vse to tako šablonsko, v resnično življenje proletarske matere pa nihče ne pogleda. In ravno s tega stališča nam je potrebna ženska volilna pravica, da bomo na merodajnih mestih imele možnost zahtevati pravico proletarskih žen.

Delavke iz tovarne «Saturnus».

(Dalje prihodnjič.)

Dve plesni prireditvi

Maša Slavševa

Ples je življenje v najvišji potenci duha.

I.

Plesni večer Katje Delakove in njene skupine. 24. januarja se je vršil plesni večer pod geslom: Ne jaz, ne ti, ampak mi... Delakova nam je predstavila svoje gojenke ter z njimi dosežene uspehe. Kakor kaže naslov večera, je skušala podati spored, ki naj bi poudaril človeka v kolektivu ter ga prikazal v njegovem boju, delu, stremljenju in hrepenenju. Poleg tega pa je razdelila spored na tri dele, ki so nazorno pokazali mnogostranost plesnega izraza. Pokazala je tri glavne faze plesnega ustvarjanja: v prvem delu, z naslovom «Človek» (ki ga je izvajala z gojenkami, brez vsakršne muzikalne spremljave; le pred vsako točko je neviden govornik povedal z nekakšnim geslom idejno vsebino plesa) je pokazal ples kot izraz človeškega življenja: v delu, v boju, v resignaciji. Drugi del sporeda z naslovom «Beseda», je interpretiral dve Župančičevi in dve Rilkejevi pesmi. Podal je s kretnjami izraženo občutje pesmi. Posebno pohvalo je žela pesem «Iz samote», ki jo je plesala Delakova sama. Tudi Rilkejevi sta bili idejno lepo zasnovani, čeprav je motilo pri eni izmed njiju pomanjkanje moškega plesalca. Manj posrečena je bila «Tiho prihaja mrak», ker je bila za občutje tišine in komaj zaznavnega prihoda mraku prehrupna v kretnjah in zasnovi.

Tretji del sporeda je podal karakterizacijo barv kot občutij. V interpretaciji bele, nežne in mehke ter trde in bodeče (blisk) je bila še zvesta občutju, medtem ko se zdi, da je prešla z modro (pasivno kot vera in aktivno kot delo) v idejno interpretacijo pojmov vere in delo. Z rdečo je naznačila mir, plamen in veselje. Delakovi je treba priznati, da so njene plesne stvaritve zamišljene z izredno inteligenco in da kažejo jasno idejno vsebino, ki stremi za socialnim izrazom. Plesalka sama podaja ples s silnim naponom izraza, skoro z obsedenostjo, medtem ko so izvajale njene učenke naštudirane točke zadovoljivo; toda manjka jim moč izraza, ki ga zahteva ta vrsta plesa in ki dozori šele s popolnim obvladanjem tehnike. Posebno omembo zasluži mala punčka, ki je plesala na zvok klarineta. Med odraslimi sta ena ali dve, ki kažeta nesporen talent, druge zaslužijo pohvalo za svojo prizadevnost. — Tretji del sporeda so izvajale na specialne kompozicije F. Sturma, ki bi prišle do pravega in lepega izraza, če bi jih spremljal orkester. Okusni kostumi so bili izdelani po načrtih Černigoja.

II.

Plesna umetnost Mete Vidmarjeve. Meta Vidmarjeva je diplomirana absolventka plesne šole svetovno znane in priznane Mary Wigmanove, ter si je nadela kot velika idealistka težko in včasih zelo nehvaležno, toda lepo in visokega cilja vredno nalogo: *ustvariti določen pojem slovenske plesne umetnosti, vzgojiti plesni naraščaj v resnične plesalke, ki bodo nadaljevale započeto delo ter pomagale ustvariti in graditi naš individualni plesni izraz.*

Labanova plesna metoda, katere zastopnica je postala pri nas (seveda s svobodno ustvarjalno silo) Vidmarjeva, smatra ples za prvobitni izraz vseh človeških občutij, tako da je sam sebi namen, medtem ko popolnoma nasprotna metoda Dalcrozejeve šole smatra ples le kot izrazno sredstvo za interpretacijo glasbe. Plesno ustvarjanje Labanove šole zahteva celega človeka, ker ji ne zadostuje izvajanje plesnih kretenj, temveč hoče, da se rodi plesna kretnja iz človeškega občutja, torej iz človeka, od znotraj navzven, kot plod notranjega nagona.

Lahko si «plesalka», ne da bi bila umetnica. Za «plesalko» zadostuje dar lepega gibanja, nekoliko estetskega čuta, muzikalnosti, smisla za ritem in nekaj neizživljenih nagonov. Resnična plesalka-umetnica pa ima nenasitno dušo in je žejna vedno novega doživljanja, ki ne najde uteh v samem nagonskem izživljanju. Plesalka, ki živi zavedno,

z jasnimi predstavami o svojem bistvu, kmalu spozna, da zahteva telo, predvsem pa duh vedno znova umetniškega doživljanja, in takrat, ko bodo samo taki ljudje spoznali ta nagon, ki ga ni mogoče zatreti, ter se mu odzvali in postali plesalci-umetniki, bodo našli pravo razumevanje pri občinstvu in ne bodo primorani tekmovati z laži-umetniki, ki kvarijo okus in čut občinstva.

Plesna umetnost Vidmarjeve, ki so jo pokazale njene gojenke na plesnem večeru je bila silno nasprotje nekaterih plesnih večerov, izvedenih v zadnjem času v našem gledališču. Gostovanje poljske plesne skupine Parnella je pokazalo pri posameznikih blesteče tehnično znanje, toda velike idejne in stilistične zablode v izbiri glasbe kakor kretnj. O kakem globljem sodoživljanju ni bilo sledu; to je bil varietetsko bleščeč, prvovrsten artizem, podan včasih s precejšnjim humorjem in dobro karakterizacijo.

Plesni večer Katje Delakove je prinesel inteligentno zasnovane teme, toda vrzel med *razumom in čustvom* je bila premoščena z rutino ter je skušala nadomestiti primanjkljaj z zunanjim učinkom in (pri Delakovi sami) z dobro tehniko.

Pri večeru Vidmarjeve pa nam je stopila v polno zavest *dragocenost doživljene kretnje*. Približala nam je spčetje čustva v krettnjo tako blizu, ko da skozi mikroskop gledamo čudež, čigar bitnost smo slutili v sebi, a jo šele na tem večeru zavestno dojeli. Ta čudež se imenuje: spoznanje, kako čaroben instrument je človeško telo, če ga oživlja duh in ga vodi v zavestnem ustvarjanju. To je veliko darilo, ki ga je prinesla umetnost Mete Vidmarjeve: da spozna vsak posameznik — ne samo njene gojenke (te seveda v prvi vrsti) — temveč tudi gledalec osrečujočo zavest, da vsebuje vsako človeško telo, tudi njegovo, skrite, morda še speče zmožnosti, izraziti z majhno krettnjo, ki se, mehansko izvedena, zdi brezpomembna, banalna, morda celo grda, neskončno lepoto in veliko doživetje, če je njeno gibalo duh.

Naslov večera je bil: *Plesna kretnja*, ki je vsebovala tri sestavne dele: motive, arabske in ritme. Vsak izmed njih in vsi skupaj so vplivali na gledalca kot niz osrečujočih zavesti. Drugi del večera je bil posvečen prikazovanju *samostojnih plesnih študij*. Podali sta jih gojenki Grafenauerjeva in Pavlinova, ki sta najzrelejši in tehnično najbolj dorasli svoji nalogi. Prva se je že predlanskim odlikovala na produkciji; tokrat je plesala dve temi: *Poziv in Vodomet*, druga pa: *Poigravanje in Nespametno devico*. Obe sta razodeli dobre zmožnosti kompozicije in oblikovanja ter posredovanja svojih duhovnih doživetij gledalcem v umetniško podani osnovi in izrazu. Sicer obe še nista dokončno zreli (od gojenk Vidmarjeve smemo upravičeno terjati več kot od drugih), vendar pa mnogo obetata. Grafenauerjeva še kot človek ni docela uravnovešena in opredeljena, zato pač manjka končnemu izrazu gotovosti, toda to je samo vprašanje časa; Pavlinova kaže zunanje večjo gotovost in smisel za humor ter se je dvignila v Nespametni devici že nad osebnostno in stvarno-kritično doživljanje.

Plesni večer nam je pokazal najmlajše gojenke Vidmarjeve, ki jim njihova učiteljica ne preobremenjuje telesa in duha z njim še nedosežnim in nedojmljivim, temveč samo z njihovemu telesnemu in duševnemu razvoju ustrežajočim delom, videli smo napol dorasle in odrasle gojenke, vse v prirodni razvojni fazi. Tudi v tem se kaže posebna pedagoška tenkočutnost in pravilna usmerjenost Vidmarjeve. Sploh jo moramo šteti ne samo med najboljše jugoslovanske, temveč tudi inozemske pedagoginje, dar, ki ga imajo le izredno redke plesalke.

Gojenke, ki smo jih videli, imajo mnogo dela že za seboj, toda pred njimi je še težka in naporna pot, ki je vredna cilja. Če ga dosežejo, bodo *prva generacija slovenskih plesalk iz šole Mete Vidmarjeve*, ki jim daje tako tehnično in duhovno osnovo, da bodo lahko *nosilke idejno slovenske plesne umetnosti*, ako bodo sledile korakom svoje vzgojiteljice. Njen boj za obstanek je težak, toda če bo znala vztrajati, bo nekoč za svoje delo bogato poplačana.

Meta Vidmarjeva pripravlja v kratkem samostojen plesni koncert, na katerem bomo imeli priliko spoznati in oceniti njen vzpon od njenega zadnjega nastopa.

Moralni prestopek

Magnus Hirschfeld

Prevedel J. K.

Primer, ki bi vam ga rad podal iz lastne izkušnje, vam bo razjasnil pojem socialne indikacije pri splavu boljše, kot vse dolge teoretične razprave. Pred kratkim sem namreč prejel tole pismo:

«Dragi doktor Hirschfeld! Odkar sem bila pred tremi dnevi pri Vas in ste se še včeraj tako prijateljsko razgovarjali z mojim zaročencem Erichom, neprenehoma premišljujem, če se morda ne najde za Vas vseeno kakšen izhod. Verjemite mi, z nobeno ženo na svetu ne bi hotela menjati, ko bi mogla držati v naročju dete, ki ga nosim pod srcem. Toda pomislite, kaj bo iz nas vseh, iz moje matere, Ericha in mene, če mi kdo ne pomaga. Odkar se je ubil oče, mati neprestano bolega. Mala pokojnina — oče je bil policaj — ni dovolj. Vsi smo odvisni od mojega zaslužka. Erich je že 14 mesecev brezposeln. Vsak dan gre na borzo dela in vsak dan se vrača z istimi besedami: «Spet nič.» Toliko očetov, ki imajo več pravice na zaposlitev, čaka na službo, tako, da je malo upanja, da bo Erich kaj dobil. In čim v uradu odkrijejo, da sem zanosila, in to bodo kmalu, bom odpuščena. Vem, kako naš šef o tem misli, ker sem v tem uradu zaposlena že pet let kot prodajalka, in vem, kako se kupci in moji prijatelji ob takšnih prilikah vedejo. Toda, če izgubim službo, nimamo ničesar. Strašni bedi se bodo tedaj pridružili še materini očitki. Ne samo radi moje brezobzirnosti in brezvestnosti, ampak radi sramote, v katero sem jo spravila. Dobro poznam svojo mater in njene stroge nazore o mojem «prestopku».

Tu bi vam rada zaupala še nekaj, kar sem do zdaj zamolčala. Zadnjič sem vam rekla, da sem edinka. Toda to ni res. Imela sem še eno sestro — sedem let starejšo od mene, lepo dekle. Dvanajst let je od tega — bilo je ravno po mojem desetem rojstnem dnevu — ko sem nekega večera slišala, kako mati krega sestro. Nikoli je še nisem videla takšne. Od razburjenja ni niti govoriti več mogla. Sestra ji ni nič odgovarjala. Jaz nisem razumela, za kaj gre. Slišala sem samo o sramoti, ki jo je sestra nakopala družini. Drugega jutra ob svitu je stopila Lena — tako se je imenovala sestra — k moji postelji, me poljubila in rekla: «Zdravo, Ana in bodi vedno pridna.» Jaz sem bila zelo trudna, ker sem pozno zaspala in sem mislila, da so vse to sanje, vse dotlej, dokler ni pritekla v sobo mati in me vprašala: «Kje je Lena?» Od tedaj je izginila. Najprej smo mislili, da se je ubila; toda čez pol leta je pisala iz Južne Amerike, naj ne bomo žalostni radi nje in naj jo pozabimo. Ona da je dobila majhnega sinčka in je angažirana pri neki plesni skupini. Svojega naslova nam namenoma ni poslala, hotela je v novem svetu začeti novo življenje. Ko ji bo šlo dobro, se bo vrnila k nam. In nato je pisala: «Ne pozabi, Ana, kar sem ti pri slovesu rekla.» Zdaj boste najbrž pomislili, dragi doktor: zakaj se ta dva nista bolj pazila, ko je ona za vse to vedela. Toda, pomislite, dragi gospod doktor, oba sva 22 let stara in se imava zelo rada. Zato se kaj lahko zgodi, da se človek ne pripravi na ono zadnje tako, kot če gre na delo ali v gledališče.

Tako, zdaj poznate vso mojo, gotovo zelo vsakdanjo zgodbo. Vi mi niste hoteli pomagati, ker niste smeli. Toda eno prošnjo imam: jutri bom šla k neki babici, ki jo je Erich našel. Pravijo, da se ona razume na to in da ni draga. Iz Vaših predavanj, katere sem vedno tako rada poslušala, vem, da postavljam svoje življenje na kocko. Toda vsak strel ne zadene, sem slišala vojake, ki so se poslavljali od svojih zaročenk in v brezkončnih vlakih odhajali na fronto. Toda če me strel vseeno zadene in bom zbolela, potem pridite, prosim Vas, v bolnišnico in poskrbite za to, da moja mati ne izve, kaj mi je bilo. Še preveč rada bi ji vse to prihranila. Od mojega

srca je padel težek kamen, ko sem Vam vse napisala in Vas za vse naprosila, in mislim, da mi bo že laže pri srcu, če Vas bom spet zdrava videla. Pozdravlja Vas Vaša Ana.»

Osem dni po prejemu tega pisma me je obiskal Anin zaročenec. Ona je imela težko vnetje trebušne mreže, ležala je v bolnišnici in me prosila, da jo obiščem. Šel sem. Ko sem stopil v bolnišnico, sem srečal nosilnico z mrličem. Bila je Ana.

Čeprav daleč, so vendar z nami

A. V.

Iz onih naših krajev, kjer je malo zaslužka, zopet prihajajo poročila, da nas zapuščajo naši rojaki, tudi žene in dekleta, ker morajo v tujino za kruhom. Na vse strani se razkrope, v najrazličnejših zemljah iščejo obstanka, ki jim ga domovina ne more nuditi. Nad vse zanimive so številke, ki pričajo, kje povsod delajo naši ljudje. V Severni Ameriki jih je 310.000, v Južni Ameriki 60.000, v Kanadi 20.000, v Franciji 40.000, v Egiptu 10.000, v Palestini, na Kitajskem, na Japonskem in v Avstraliji približno 70.000. Vsega je torej v inozemstvu 550.000 Slovencev, pri čemer pa niso všteti oni v Slovenskem Primorju, ki jih je 600.000 in koroški Slovenci, katerih je 100.000.

Kako žive ti ljudje? Naša izseljeniška zbornica ima gotovo točna poročila, a tudi nas ostalih ne pozablja popolnoma. In kadar človek prejme kako ugodno poročilo, pa naj si bo od sorodnika ali povsem neznanega človeka, mu postane pri srcu prijetno, kot da bi doživel nekaj veselega. Takšno pismo smo nedavno prejele od slovenskih deklet, naročnic Ženskega sveta, ki so šle iskat dela v razne kraje departementa Pas de Calais, kjer je sedaj 800 slovenskih rudarjev.

Posebno zanimivo je njihovo društveno življenje. Zlasti živahno delujejo naše žene in dekleta, ki so se doslej uveljavljale le v društvih, ki so bila le podružnice francoskih ženskih organizacij. Sedaj pa nameravajo ustanoviti lastno slovensko žensko organizacijo na najširši podlagi. Imela bo samostojna pravila in bo veljavna za vso Francijo, tako da bodo ustanovljale podružnice v vseh krajih Francije, kjer žive Slovenke. V svojem programu bo imela ta organizacija borbo za ženino enakopravnost z možem, pa seveda delo za mir. V svesti si, da je treba za te cilje ženo vzgojiti, pridno prirejajo predavanja o vseh aktualnih problemih. Društvo deluje tudi v socialno smer in sicer v tem smislu, da daje podporo potrebnim članicam, zlasti materam. Vsaka žena, ki rodi otroka, prejme od društva 100 frankov, če ji pa otrok umre, pa 50 frankov. Pomagajo pa tudi bolnikom svoje naselbine. Do denarja pridejo s članarino, ki znaša mesečno 2 franka, zlasti pa z raznimi prireditvami.

Obenem s tem poročilom pošiljajo vsem Slovenkam najlepše pozdrave, želeč jim pri njihovem delu mnogo uspeha.

Poklicna žena v Franciji

Zlata Pirnat

Žurnalistka in znana delavka za žensko državljansko in politično enakopravnost v Franciji Fernand Féron, je objavila v «Journal de la Femme» statistiko o zaposleni ženi v Franciji. Po njej posnemamo, da je v Franciji:

3 milijone delavk,

2 milijona upravnih ali lastnic farm (neke vrste kmetijskih zakupov),

1.066.000 privatnih uradnic,

304.000 trgovk,
120.000 vzgojiteljic vseh strok,
70.000 državnih uradnic,
45% upravnih ali lastnic različnih tovarn,
700 zdravnic,
400 odvetnic.

Razen teh se lahko Francozinje ponašajo z več odličnimi znanstvenicami: med prvimi so ga. Joliot - Curie, ki je bila nagrajena z Nobelovo nagrado za kemijo, ga. Simone Laborde, načelnica Zavoda za proučevanje raka in ga. M. Phisalix, upravnica Prirodoslovnega muzeja. Med Francozinjami je tudi več univerzitetnih profesorice, nekaj je znanih letalk (Hélène Boucher, Adrienne Bolland, Maryse Hilsz, Maryse Bastié) in celo konstruktorica in izumiteljica novega tipa športnega letala Marie-Louise Paris, ki je tudi utemljila Žensko politehnično šolo v Parizu.

Intelektualni ženski naraščaj na univerzah šteje 30.000 študentk.

Avtorica pravi sama, da to niso vsi poklici, ker je točen pregled o vseh poklicno zaposlenih ženah pač zelo otežkočen. Vendar razen gospodinj in mater, ki ostajajo doma v gospodinjstvu, dela vseh teh 8 milijonov poklicnih delovnih žen v Franciji dvojno delo in plačuje 7 milijard davkov.

V Franciji je poleg tega okrog 1 milijon nezakonskih otrok, kar pomeni, da več stotisočev mater tudi same vzgajajo in vzdržujejo svoje otroke. — In pri vsem tem Francozinja še nima naslova državljanke in nima nobenih političnih pravic.

Kritike in poročila

Ljubljansko gledališče. Drama. Pavel Golia, Sneguljčica. Stara pravljica o hudojni kraljici s čudeznim zrcalom in njeni lepi pastorki Sneguljčici, ki najde pred sovražno mačeho zavetja pri dobrih škrtih za deveto goro, ima sicer še vedno svoj stari pravljичni čar, ne more pa z njim odtehtati sodobne zgodbe o ubogem, bolnem Peterčku, ki v predsmrtnih sanjah obiše samega slovenskega kralja Matjaža in gozdno prebivalstvo v naših domačih Gorjancih.

Tej obrabljeni snovi je dal Pavel Golia sedaj novo slovensko obliko, ki jo je deloma poživljal z nekaterimi posrečenimi novimi domisljicami in lepimi, tekočimi verzji, deloma pa jo z drugimi novimi primesmi nepotrebno oddaljil od prvotne pravljичne zamisli.

Skrbna režija Cirila Debeveca in lepa inscenacija V. Skružnega sta pripomogli igri do uspeha. Mira Danilova je z močno igro ustvarila kraljico-mačeho, Vida Juvanova pa z otroško preprostostjo pastorko-Sneguljčico. Med ostalimi vlogami sta vzbudila pri mladih gledavcih največ veselja Sancin in Potokar kot strahotna razbojnika Frice in France.

Za šestdesetletni jubilej pesnika *Otona Župančiča* je gledališče s srčnim razumevanjem pomena velikega praznika v subtilni režiji Cirila Debeveca nanovo pripravilo njegovo tragedijo *Veroniko Deseniško*, ki je že pred leti pri svoji krstni predstavi dokazala sugestivno moč Župančičeve oderske besede, a je sedaj ob drugi uprizoritvi še močneje utrdila svojo klasično ceno.

Župančičeva Veronika Deseniška je jezikovno najtanjše izbrušena slovenska oderska umetnina, ki gledavca ne zajame samo z močnimi lirskimi učinki, kakor se je nekoč glasila sodba, ampak tudi s skrbno izrabljeno dramatsko silo.

V zasedbi posameznih vlog je bilo videti mnogo ljubezni, spoštovanja in razumevanja do dela, čeprav niso bili vsi igralci težkim nalogam sorazmerno uspešno kos. Levar je bil močno izklešan lik grofa Hermana in Marija Vera enakovredna nedojemljiva tragična postava kraljice Jelisave. Mira Danilova se je najmočneje vživela v prizorih, ki prikazujejo višek Veronikinega boja. Gregorin se je trudil podati težke prehode slabica Friderika iz plehkosti v globino. Skrbinšek je bil svojevrstni žid Bonaventura, Kralj

učinkovito zamišljeni Jošt Soteški, Boltarjeva in Vida Juvanova dobri Jelisavini dvornici in Polonica Juvanova posrečena Sida.

Inscenacija g. ing. arch. Franca je pripomogla umetnini do skladnega izraza.

Po sijajno uspeli Beraški operi so *Svedrovci* sodobnega francoskega pisatelja *Bourdeta* učinkovali dolgočasno in nezanimivo.

Tuje okolje pariškega predmestja z vlomilci, tatovi in vlačugami ni dalo niti režiserju niti igralcem možnosti pomembnejših ustvaritev. Pravtako nezadovoljivi in prazni so ostali prizori, v katerih nastopa «dostojno» meščanstvo. Delo nima nobene globlje osnove in bi bilo brez škode lahko izostalo. Iz vse igre je daleč izstopil le gosp. Daneš kot draguljarjev knjigovodja Marcel, ki je s svojim pristnim humorjem ustvaril nekaj imenitnih prizorov.

Strindbergova naturalistična žaloigra *Gospodična Julija* je tako po obliki kakor po snovi klasični primer naturalistične igre. Enotnost kraja, časa in dejanja je vzdržana v celoti, ostankov romantične tehnike ni nobenih. Slabe strani življenja so stopnjevane do absurda, dobre so zabrisane docela. Izrazito negativne lastnosti svojih junakov avtor dosledno komentira s teorijo dednosti in miljeja. *Gospodična Julija* je dekadentna, histerična, eksaltirana, sadistična in vlačugarska aristokratka zato, ker je dispozicije za tak značaj podedovala in prejela iz neharmonične zveze in vzgoje svojih staršev in življenja na gradu. Pravtako je tudi hišni strežaj Jean propal značaj zato, ker v svojem okolju drugačen biti ne more. In ljubzenska avantura med obema mora logično voditi do brutalnega konca. — Danes je delo zanimivo le še kot literarno zgodovinski dokument in psihološki problem. Njegova nekdanja prevratna držnost ne prevzema več.

Upriporitev je skušala zajeti duha naturalistične dobe, kar so potrdili posrečeno izbrani kostumi in primerna inscenacija. Predvsem g. Levar kot strežaj Jean pa — vsaj mestoma — tudi ga Gabrijelčičeva kot kuharica Krista sta na odru — odgovorjajoče naturalistični igri — zaživela, medtem ko je bila gospodična Julija Save Severjeve iskana in igrana.

Isti večer so uprizorili še *Antona Čehova* duhovito enodejansko šalo *Snubač*, ki je zelo neenotno odjeknila na prejšnjo težo *Strindbergove* žaloigre. Imela je vendar moč, olajšati vzdušje in je obrisno zanimivo pokazala, kako je ruski realizem vse drugje iskal svojih korenin kakor mračnjaški nordijski. Gospod Potokar kot graščak Čubukov in Ančka Levarjeva kot njegova hči sta ustvarila nekaj dobrih momentov.

Za božič so bile nanovo naštudirane *Peterčkove poslednje sanje*, ta čudovita otroška domača igra *Pavla Golie*, ki v zgodbo o ubogem Peterčku, ki je izgubil mamico in očeta, vključuje celo vrsto globoko etičnih misli o družini, razmerju bogatašev in revežev, vojski in miru, ljubezni, sovrastvu, naravi itd. Lep domovinski poudarek ima slika, v kateri obišče Peterček kralja Matjaža in njegovo vojsko, še posebno privlačnost za otrokovo domišljijo pa sveta noč v gorjanskem gozdu.

Upriporitev je bila skromna, inscenacija bogata in igralci so povečini lepo od igrali svoje vloge. S. T.

Sodobna knjiga. Nemški pisatelj F. W. Förster, ki je tudi med nami precej znan po svojih vzgojnih delih, je napisal knjigo, ki je po svoji vsebini zelo aktualna in zanimiva tudi zaradi pisateljevega osebnega gledanja na problem, ki ga obravnava. Knjiga se imenuje «Evropa in nemško vprašanje». V bistvu kaže pisatelj, ki živi sedaj v Švici, ker je bil pregnan iz svoje domovine, kakšno poslanico ima Nemčija v družini evropskih narodov. Pri tem se še posebej ozira na Avstrijo. Nemčija je po pisateljevem mnenju ona država, ki bi morala ustvariti federacijo evropskih držav, to je skupnost vseh evropskih narodov na podlagi enakopravnosti. Dasi je to njena zgodovinska naloga, vendar

Nemčija že od Bismarcka sem ne hodi po tej poti. Niti nemški, niti avstrijski državniki niso doumeli te naloge. Današnja Nemčija je samo zaključni člen v verigi dejanj, s katerimi so nemški državniki izdajali pravo poslanstvo Nemčije. Knjiga, ki je svojevrstna, zanimiva in silno bogata po vsebini in svojih zaključkih, je izraz onih ljudi, ki so danes pregnani iz Nemčije in med katere spadajo največji sodobni duhovi.

Knjigo si lahko izposodi vsakdo v knjižnici Splošnega ženskega društva na Rimski cesti št. 9.

Edo Držaj, Rjavček (96 str.) je prva knjiga nove otroške založbe «Pikapolonica». Knjiga z besedo in sliko kaže razvoj in življenje majskih hroščev. Mnogoštevilne risbe so tudi delo avtorja. Knjižica bo naše najmlajše čitatelje (in tudi še manjše) gotovo zabavala.

Beli bratec, spisala Marija Jezernik, s slikami opremil Hinko Smrekar, izdala in založila Belo-modra knjižnica v Ljubljani, str. 168. «Beli bratec» je ljubka živalska povest že znane mladinske pisateljice — povest o belem kosu, ki zaradi svoje nenavadne barve povzroča materi skrb in očetu ponos, sam pa veliko pretrpi, kakor je že usoda nenavadnih bitij. Ko mu doma ni obstanka, odide v svet, kjer si najde družbo prijateljev, ki delijo isto usodo nenavadnosti in preživi z njimi mnogo dobrega in slabega, dokler si ne najdejo vsak svojo družico ali druga, s katerimi bodo lažje živeli. «Nenavadna črta v mladinski povesti je žalosten konec, ki je ilustracija znani resnici, da je nadutost nevarna. — Odraslega otroka najbrže ne bo motila nelogičnost v zasnovi: Beli bratec pravi, da zapušča svoj dom, da bi ne povzročal skrbi in nevarnosti svoji družini in se niti ne oglasi bratoma, ki ga iščeta. Potem pa se vrne domov, kakor hitro izve, da ga doma čaka mlada bela kosovka, družica, ki jo je na svojem potovanju zaman iskal. Ostane torej nejasno, ali je šel prav za prav zdoma, da si išče ženo, ali zato, da bi domačim prihranil nevarnost. «Pomladanski koncert» z raznimi točkami je prav ljubko zamišljen, le ne vem, ali pesniških vložkov ne bo preveč za mlade čitalce, ki navadno niso preveč poetični. Tudi, mislim, ne kaže niti v pravljici preveč spremeniti znanega značaja živali — lisice in medvedi so deloma le preveč prijazni tičkom in majhnim živalim sploh. Vobče pa je knjiga prav prijazen prispevek naši mladinski literaturi in jo topla priporočamo.

Nekaj se mi pa le zdi čudno: od petih mladinskih knjig, ki smo jih to sezijo dobili v oceno, so bile kar štiri živalske. Saj otroci res radi slišijo o živalih — toda menda ne tako skoraj izključno. Ali je to torej slučaj ali svojevrsten beg mladinskih pisateljev od resničnosti?

O. G.

Obzornik

Zlata Kovačević-Lopašič. Dne 20. marca je preminula v Zagrebu v 67. letu starosti žena izredne delavnosti, širokega duhovnega obzorja in nad vse plemenitega srca, podpredsednica glavnega odbora Jugoslovanske ženske zveze, dalje podpredsednica Jadranske straže, Jugoslovansko-čehoslovaške lige, odbornica Ruske Maticice in mnogih socialnih ter kulturnih ženskih organizacij. Nikjer ni bila Zlata Kovačević članica odbora samo za ime, povsod je resnično delovala skoraj do zadnjega diha.

Kot mlada učiteljica se je Zlata Lopašič poročila s profesorjem Kovačevićem, ki je služboval 27 let v Petrinji. Ondi je našla polje dela v ustvarjanju duši hrvatske kmetice, v divnih vezeninah in tkaninah žuljave ženske roke. Da ohrani svojemu narodu to neprecenljivo narodno blago, je osnovala leta 1908. Udrugo za učevanje pučke umjetnosti, ki se je razvila za petrinjske in sploh za hrvatske kmečke žene v dobičkanosno podjetje in je že leta 1910. vzbujala pozornost na svetovni razstavi v Turinu.

Med vojno je Zlata Kovačević delovala v odboru za zaščito mater in siročadi. Materinsko je skrbela za otroke iz pasivnih krajev: Bosne, Hercegovine, Dalmacije, Istre,

ki so prihajali v Hrvatsko in Slavonijo, da ne umrjejo od gladu. Kot edina žena v Jugoslaviji je bila za to človekoljubno delovanje odlikovana s Karadjordjevo zvezdo. Poleg drugih je prejela tudi visoko odlikovanje češkoslovaške države, ker se je vedno in povsod zavzemala za poglobitev vseslovske vzajemnosti ter še posebej za bratstvo med Jugoslovani in Čehoslovaki.

Prav posebno pa je bila Zlata Kovačević pri srcu Jugoslovanska ženska zveza. Na vseh kongresih, sestankih, sejah, v Beogradu, Sarajevu, Novem Sadu, Subotici, Splitu, Ljubljani, Banji Koviljači, vedno in povsod je bilo videti materinsko ljubeznivo, za vse dobro, koristno in lepo zanimajočo se plemenito osebnost. Ni poznala ovir in ne razdržkov, ni se strašila razdalj, ne truda: prva je bila na mestu, zadnja je odhajala. Njeni tehtni govori so bili kakor krepka narodna pesnitev, kakor pestra narodna vez, vedno poetski in polni zanosa.

Koliko spoštovanja, ljubezni in priznanja je uživala pokojnica ne samo v ožji domovini Hrvatski, temveč v vsej Jugoslaviji, je pokazala proslava 70letnice 12. novembra 1952 v Zagrebu. Zastopniki najvišjih oblasti, društev, korporacij in ustanov iz vse Jugoslavije ter posamezniki so slavljeno obsuli s cvetjem in darili; mesta in trgi so jo imenovali za častno meščanko, društva za častno predsednico; preplavili so jo z brzojavnimi čestitkami, odlikovanji in z iskrenimi čini spoštovanja. JZZ pa je takrat v znak priznanja njenih zaslug ustanovila Fond Zlate Kovačević-Lopašić za gradnjo doma intelektualkam na Plitvičkih jezerih. Zemljišče je že kupljeno, prispevki se zbirajo še danes.

Dne 22. marca je na zagrebškem Mirogoju tisoč- in tisočglava množica najodličnejšega, pa tudi najpriprostejšega občinstva izročala zerkli, kar je njenega. In zopet je zasul svet Zlato Kovačević s cvetjem na njenem poslednjem domovanju. Ob njeni krsti in ob odprtem grobu se je vrstilo 11 govorov. V imenu Slovenk, ki jim je bila Zlata ljuba prijateljica, se je poslovila od pokojnice Minka Govékarjeva, predsednica Jugoslovanske ženske zveze, sekcije za dravsko banovino.

Zlata Kovačević-Lopašić ni živila zaman, ni umrla vsa: ostajajo njena dela, in to je vse, za kar je vredno živeti.

Uspeh dveh hrvaških pisateljic. — Znani češki list «Prager Presse» omenja dve hrvaški pisateljici, ki obdelujeta na prav različen način isti predmet — življenje na deželi. Mila Miholjevič je s svojim romanom «Na njivama» pokazalo težko življenje najhnega kmeta, nedostatke zadruge, hrepenenje po lastni zemlji in odvisnost od deurnega zavoda, ki posodi potrebni denar. Sida Košutić v drugem delu svojega romana «S naših njiva» bolj romantično prikazuje življenje na vasi in z veliko ljubeznijo piše o raznih domačih običajih na kmetih. «Prager Presse» poudarja razliko med romanom skoraj istega naslova, a hvali oba.

Protituberkulozna liga v Kamniku je imela te dni občni zbor, na katerem so poročali tudi o uspehu «mlečne akcije». Protituberkulozna liga je namreč poskrbela, da dobi vsak revni šolski otrok, ki ga ogroža jetika, dopoldne v šoli skodelico mleka. To je pač zelo koristno delo, ki bi ga kazalo posnemati tudi drugje. Povsod je polno otrok, ki pridejo v šolo lačni, ali pa popijejo doma malo črne žitne kave ali pa celo nekaj žganja kot edini zajtrk. In vsakega takega otroka ogroža jetika. Treba bi bilo obširne mlečne akcije po vsej Sloveniji, oziroma po vsej Jugoslaviji.

Cenena stanovanja so še vedno prav potrebna, čeprav so cene zadnje čase malenkostno padle. Zato so se pa dvignile cene drugih življenjskih potrebščin. Položaj je podoben tudi v drugih državah. Praga je lani sklenila, postaviti v najkrajšem času 2000 cenениh stanovanj. Do sedaj je 1000 že postavljenih. Tudi druge občine so sledile zgledu glavnega mesta in izdale za zidanje cenениh stanovanj lani 15 milijonov Kč. Namen je, da izginijo vsa «zasilna» stanovanja povojne dobe in se nudi vsakemu občanu prav po-

ceni ali celo zastoj higijensko neoporečno stanovanje. Letós je bilo v iste svrhe že porabljenih 8 milijonov Kč.

Najstarejši angleški college «Queen's College» (Kraljičin kolegij) v Londonu, ki je bil prva šola za žensko višjo izobrazbo, je v marcu praznoval svojo 90. obletnico. Slavna angleška kraljica Viktorija je dovolila, da se je college imenoval po njej, in je do smrti imenovala vsako leto eno študentko, ki se je na njej šolala s kraljičino stipendijo. Vendar si stara kraljica, ki je bila v svojem privatnem življenju le udana, ljubeča soproga in mati, in je zelo pazila na stare običaje, najbrže ni mislila, da bodo postale učence tega «njenege» zavoda pobornice ženskih pravic in ženskega študija. Iz te šole je prišla Sophia Jex-Blake, pobornica zdravnic, Beatrice Harraden, znana «sufražetka» (boriteljica za žensko volilno pravico) in druge žene, ki so se odlikovale po svojem znanstvenem delu. Žena sedanjega nadškofa Yorskega je bila nekaj študentka te šole in prav tako Lady Baldwin, ki predseduje sedanjemu upravnemu odboru.

Skrb za begunce. Zadnje spremembe v evropski politiki so spet prisilile nekaj tisoč ljudi, da si iščejo izven svojega dosedanjega bivališča nov dom. S tem se je že prej pečeče vprašanje političnih beguncev še poostriilo. Predsednik Združenih držav Roosevelt je poslal nekako okrožnico vsem latinsko-ameriškim državam ter Angliji, Franciji, Holandski, Švici in skandinavskim državam; naj bi skupno uredile izseljevanje in novo naselitev teh beguncev. Stroške naj bi plačala privatna društva pod nadzorstvom dotičnih držav. Amerika sama je pripravljena sprejeti do 30. junija 10 000 nemških in 1550 avstrijskih beguncev. Po tem dnevu bo kvota 25.957 Nemcev in 1413 Avstrijcev.

Socialno skrbstvo v ČSR. Na pobudo ministrstva za socialno skrbstvo je dala vlada 1.600.000 Kč za nadaljevanje zaščite brezposelne mladine. Zgradili bodo zanje do 4. aprila leta 70 novih azilov, kjer bodo dobili topló hrano in koristno zaposlitev.

Žene v književnosti. Češki list «Lidove noviny» je priredil anketo po najzanimivejših knjigah 1957. leta. Imenovani sta bili med drugimi tudi dve pisateljici: Marija Pujmanova z romanom «Lide na krizovatce» (Ljudje na razpotju) je bila imenovana na drugem mestu. Druga je bila Madžarka Jan Földes z romanom «Ulica mačkentarbarke», ki je dobila tudi mednarodno nagrado. — V Parizu je dobil literarno nagrado roman g. Raymonde Vincent «Dežela». Pisateljica ni nikoli hodila v šolo. Domači župnik jo je naučil pisati in brati ter katekizma. Z 19 leti je prišla v Pariz kot prodajalka. Tam se je seznanila in pozneje poročila s pisateljem in kritikom Albertom Beugnotom. Pravi, da se je vse, kar zna, naučila od svojega moža, ki je najbrže tudi v nekem smislu sodeloval pri njenem romanu. V romanu opisuje svoje življenje na deželi.

Smrt velike kulturne delavke. V zadnjih dneh novembra je umrla v Londonu ena najbolj znanih oseb v angleškem gledališkem svetu, Miss Lilian Baylis. V mladosti je živela v Južni Afriki, kjer je ustanovila damski orkester, s katerim se je z volovsko vprego vozila od mesta do mesta po puščavah. Pozneje je prišla v London in sprejela mesto violinistke na gledališču Old Vic. To gledališče je postalo njeno življenjsko delo. Malo znano, ne resno zabavišče je postalo pod njenim vodstvom, do katerega se je dokopala, najslavnejše gledališče sveta. Uprizarjala je posebno vse igre Shakespeara, ki ga je znala približati predvsem široki, revni londonski publiki. Njeno najbolj navdušeno občinstvo so bili majhni uradniki, železničarji, kočijaži, delavci, prodajalke. Sprejela in vzgojila je neznane igralce. A tudi najslavnejši igralci Anglije — Sybil Thorndike, Charles Laughton, Laurence Olivier, Edith Evans — so si šteli v čast, da so smeli igrati v njenem gledališču. Laughton je nekoč pustil ugodno filmsko ponudbo, da je sprejel engagement v njenem gledališču. Čeprav je gledališče prezidavala in modernizirala, je prihranila dovolj, da je kupila še Sadler-Wells-Theatre, v katerem je nanovo uvedla v Anglijo opero in balet. Bila je tudi v družbi znana in priljubljena, kar ji je tudi pomagalo, da je dobila mecene za svoje delo. Univerzi v Oxfordu in v Birminghamu sta jo imenovali za častno doktorico.

Zena v policijski službi. Turčija je uvedla ženske policistke, ki se izvrstno obnesejo. — V Angliji so nameščene v socialnem skrbstvu, vršijo pa tudi službo na ulicah. — Tudi na Dunaju jih je precej. Usluzbene so v oddelku za pobijanje prostitucije ter pri socialnem skrbstvu. Še posebej so zaposlene v uradu za izdajo potnih listov, kjer svetujejo dekletom, ki potujejo kot artistke, vzgojiteljice, gospodinjske pomočnice in druge v inozemstvo.

Dve zanimivi knjigi. Poljska pesnica *Marija Dabrowska*, je pred nekako letom dni napisala knjigo «Rozdróże» (Razpotje); v kateri ne piše o pesniških vprašanjih, temveč narodni in gospodarski politiki, o nevzdržnosti sedanjega položaja in nujnosti spremembe. Knjiga je vzbudila veliko zanimanje, tako da je isto leto že izšla druga izdaja. Vzbudila je seveda tudi mnogo nasprotstva in ostre kritike. Na vse napade je pesnica odgovorila v novi knjigi, ki je pred kratkim izšla: «Moja odpowiedź» (Moj odgovor), v katerem ponavlja vse svoje zahteve iz prve knjige. Posebno ostro pa zavrača trditve, da bi se smel pesnik brigati le za svoje pesnikovanje; tudi pesnik je državljan in ima pravico in dolžnost, da opozarja na napake in predlaga izboljšanja.

Svetovno gospodarstvo. V letu 1937. je bilo v Braziliji uničenih preko *sedemnajst milijonov* vreč kave!

Sprememba angleškega ločitvenega zakona. V Angliji je bila doslej ločitev dovoljena samo zaradi nezvestobe. Ker to nikakor ni edini, niti najvažnejši razlog za ločitev, so dostikrat nastale tragedije, ki bi jih boljša zakonodaja mogla preprečiti. Zato je član parlamenta, pisatelj Herbert, predlagal in končno tudi dosegel reformo tega zakona. Odslej bo ločitev dovoljena tudi ob krutem ravnanju, zlohotni zapustitvi, in zaradi neozdravljive duševne bolezni. Prva tri leta zakona, razen v izjemnih primerih, ločitev ne bo dovoljena.

Bombardiranje civilnega prebivalstva v Španiji je zbudilo po vsem svetu ogorčenje in grozo. V Barceloni je na primer bomba zadela otroško zavetišče, v katerem je bilo 100 otrok, ki so bili skoraj vsi ubiti. Velesili Anglija in Francija sta vložili pri bojujočih se strankah protest proti bombardiranju nezaščitenih mest. Republikanska vlada je nato izjavila, da je pripravljena, pristati na to, ako pristane tudi nasprotnik, in je res ustavila bombardiranje med pričakovanjem odgovora. General Franco pa je le sprejel poziv na znanje, a izjavil, da nima k temu kaj pripomniti. Dejansko se je vršilo bombardiranje naprej. Pred kratkim je papež s svoje strani pozval generala Franca, naj preneha z bombardiranjem. Menda bo vsaj to zaleglo, saj je general Franco navdušen katolik.

Slovarček tujk, rabljenih v prvih treh številkah 1937.

L.) legenda — pripovedka o svetnikih; lirika — pesnitev, ki izraza pesnikova osebna čustva in razpoloženje; liga — zveza; literaren — slovstven; logika — nauk o mišljenju; logičen — zakonom logike primeren; lokalni — krajeven; lokalizacija — prireditev primerno določenemu kraju.

M.) manifestirati — javno pokazati; manira — navada, prisiljenost; matematika — računstvo; material — snov; materialen — snoven; mentor — učitelj, vodnik; menza — javna kuhinja, navadno za dijake in visokošolce; metafora — v prenesenem pomenu rabljena beseda; metonimija — uporaba ene besede za drugo, ki je z njo v zvezi, n. pr. «pojedel je ves krožnik» (juhe); milje — okolje; misija — poslanstvo; moderna — slovstvena struja, nekako v pričetku tega stoletja; moment — trenutek, važna stvar, razlog; monarhija — vlada enega samega, kraljevina ali cesarstvo; monotonost — enoličnost; morala — нравstvenost; motto — geslo; muzej — zbirka zanimivih stvari, navadno javna; muzikalnost — nadarjenost, čut za glasbo.

N.) natura — narava; negativen — nikalen; nevtralen — nepristranski; normalen — pravilen, navaden.

O.) objektivni — stvarni, nepristranski; opereta — glasbena veseloigra; optimističen — človek, ki vidi in pričakuje le dobro; ordinacija — zdravniška posvetovalnica; organizacija — ustrojba, uredba, združba; originalen — izviren, svojevrsten.

P.) pacifizem — miroljubnost, gibanje za svetovni mir; parter — pritličje; pasiven — nedelaven, trpen, trg. — zadolžen; parlament — narodno predstavništvo, zbornica; partizanski — strankarski; periferija — rob, navadno predmestje; personifikacija — poosebljenje; pesimizem — črnogledost; peticija — prošnja; piedestal — podnožje, podstavek; Pinakoteka — galerija slik v Münchenu; plakat — lepak; plastičen — nazoren; poezija — pesništvo; polemizirati — razpravljati, oporekati, ugovarjati; pozitiven — določen, dán; privaten — zaseben; princip — načelo; privilegij — povlastica, predprava; problem — vprašanje; program — načrt; praksa — izvrševanje poklica, vaja, tu — v resničnem življenju; propaganda — vneto zagovarjanje, širjenje; prostitucija — vlačugarstvo; proza — govor in spis v nevezani besedi; psihiatrija — dušezdravstvo; psihologija — dušeslovje; psihoza — duševna bolezen; publika — občinstvo.

R.) reakcionaren — nazadnjaški; realen — resničen; realističen — odgovarjajoč resnici; reforma — obnova, preoblikovanje; regulacija — ureditev; reklama — naznanjevanje, priporočanje; resolucija — sklep; revanširati se — povrniti; rezidenca — kraj prebivanja, navadno kake važne osebe, zato tudi prestolnica; režija — uprava, vodstvo gledališke igre; rima — stih; ritem — usmerjenost, ubranost; rusofil — ljubitelj Rusov — enako anglofil, germanofil itd.; rutina — spretnost, umetelnost, navada.

S.) sadizem — duševna bolezen, ki se izraža v krutosti; satira — zbadljiv, posmehljiv spis; seksus — spol; sentimentalni — čustveni, osladen; senzacija — kar vzbuja veliko pozornost; sfera — ozračje; sinonim — soznačiti, beseda istega pomena; simbol — znamenje, podoba; simpatičen — prikupen; sistem — sestava; situacija — položaj; skomponirati — sestaviti, navadno glasbeno delo; socialni — družbeni; statistika — štetje, popis; statut — zakon ali skupina zakonov za določen kraj ali društvo; stratosfera — visoka plast ozračja, ki obdaja zemljo; stil — slog; stilno — v slogu; subtilen — tenek, nežen; sugestiven — omamljiv.

T.) talent — nadarjenost; tehnika — prav za prav «ročnost», način in sredstva izvrševanje kakega dela, inženirske znanosti; tekst — besedilo; temperament — narav, značaj; tendenca — namera, težnja; terminologija — izrazoslovje; teorija — znanstveni nazor, nauk; tip — značilna oblika; tradicija — izročilo; tragedija — žaloigra; tragičen — žalosten, pretresljiv; trema — «trepetanje», strah.

U.) unija — zveza; univerza — vseučilišče; utopija — neizvedljive (politične, gospodarske itd) ideje.

V.) variacija — menjava, sprememba; virtuozni — umetniško spretni, izvrstni; vizija — privid; volan — krmilo avtomobila.

Ž.) žurnalisti — časnikarji, novinarji.

*

Dodatek: absurden — nesmiseln; arabeska — okrasek v arabskem slogu; dispozicija — razpoloženje; estetski — lepotni; faza — doba, stopnja razvoja; impuls — pobuda; iniciatorica — začetnica; instrument — orodje; interpretacija — razlaga; kompliciran — zamotan; konstruktiven — tvoren; mahinacija — spletkarstvo; motiv — nagib, snov, zamisel; naturalističen — zvest posnetek narave; pedagoginja — vzgojiteljica; potenca — vzmožnost; rezonanca — pojačanje glasa; šablonski — po stalnem vzorcu, brez spremembe; tema, snov, predmet; žonglirati — se spretno igrati.

Darovi za tiskovni sklad:

Darovalce so: ga. Jožica Jokić din 72'—; din 28'—: g. Ida Vovk; po din 16'—; gg. Marija Domicelj, Vilma Šemrov, Joža Češčut; po din 10'—: gg. Karla Kučer, Ana Jerina; din 7'50: g. Vida Paternost; din 7'—: Irma dr. Ramšakova; po din 6'—: gg. Josipina Stadler, Malči Kovač, Ivanka Turnšek, Antonija Doljan, Minka Blatnik, Fina Bizjak, Anica Petelinc, Ida Pratkanar, Magda Sirc-Rant, Ivica Milošević; po din 5'50: gg. Ivanka Štimnikar, Franc Ograjšek; po din 5'—: gg. Marija Pečenko, Franja Štalcer, Jožica Osterc, Fani Ožir, Justa Habič; po din 4'—: gg. Jozefina Fratnik, Marija Jenko, Minka Šimenc, Vida Vardjan, Nela Murn; din 3'—: Jelica Čolović; po din 2'—: gg. Anica Rakiž, Ana Vatovec, Mimica Gogala, Albina Drolc, Nada Sardoč, Meri Vižin; din 1'50: Anica Alič; po din 1'—: gg. Franka Beza, Milica Naprudnik, Mira Kraker, Nada Penko, Franja Lavrič, Franja Avser, Pepca Vidav, Gizela Avsenek, Marija Lušin, Klara Plevčak, Podlesnik, Pepca Fale, Mici Zaveljčina, Ivica Klun, Pavla Zolčić, Ana Perko, Zofi Kopriva, Marija Kastelic; Lit 2'— Iva Vranjac, Lit 6'— Emilia Doller, pol dolarja Angelina Cergol.

Čenjenim darovalkam iskrena hvala!

Prosimo, poravnajte ta mesec naročnino za prvo polletje, ako jo še niste. Odlašanje spravlja v zadrego Vas in nas.

„Kaj je to perilo res moje? Se nikdar ni bilo tako čisto oprano!“ — Čemu se čudi? Za pranje je vendar rabila priznано dobro terpentinovo milo Zlatorog. To milo kljub svoji izdatnosti opere vsako še tako zelo zamazano ali zaprano perilo tako temeljito, da je po pranju belo kot sneg, voljno-mehko in duhteče.

TERPENTINOVNO MILO

Zlatorog

Ali veste, da je

»Ženski Svet«

naš najcenejši ženski list? Ako nam pridobite le eno samo novo naročnico, Vam (ko dotična plača svojo letno naročnino) odobrimo četrletno naročnino. Tako dobite celoten list z vsemi prilogami

za samih 48.- din

Pošljite nam nekaj naslovov svojih znank, da jim pošljemo list na ogled. Morebiti bo med njimi katera, ki ga obdrži in Vam bo na ta način znižana naročnina.